

STORTINGET

Innst. 154 L

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 37 L (2017–2018)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen (forvaltningen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond)

Til Stortinget

Sammendrag

Proposisjonens hovedinnhold

Departementet foreslår i denne proposisjonen å endre Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfonds tilknytningsform til departementet til statlig aksjeselskap. FHF har blitt betraktet som et forvaltningsorgan, men har en del særegenheter i forhold til det som vanligvis kjennetegner forvaltningsorganer, bl.a. når det gjelder organisering og økonomi og på personalområdet. Dette har skapt uklarheter og har medført at Riksrevisjonen har bedt departementet om å klargjøre FHF's tilknytningsform til staten og til departementet.

Departementet har på bakgrunn av dette gjennomgått FHF's tilknytningsform og foreslår å endre FHF's tilknytningsform til departementet til et statlig aksjeselskap. Statlig aksjeselskap er en kjent organisasjonsform som vil gi klarhet i ansvarsforhold, styring og hvilke rammeverk som regulerer virksomheten.

Det er departementets intensjon at virksomheten i hovedtrekk skal videreføres som i dag mht. formål og virkeområde, men med en endret tilknytningsform til staten. Endringsforslaget berører ikke innkrevingen av avgiften eller forvaltningen av den delen av eksportavgiften som finansierer Norges sjømatråd (Sjømatrådet).

Høringsbrevets forslag og departementets vurdering

Et høringsbrev med forslag til endring av FHF's tilknytningsform til statlig aksjeselskap ble sendt på offentlig høring 30. mai 2017.

Departementets vurdering av framtidig tilknytningsform for FHF har tatt utgangspunkt i departementets styringsbehov ut fra FHF's formål og virkemåte og dagens finansiering basert på innkreving av en avgift med hjemmel i lov. Tilknytningsformen skal være tilfredsstillende mht. myndighetenes behov for styring og kontroll og gi klare ansvarsforhold og rammer, samtidig som uavhengig, faglig forvaltning av avgiftsmidlene og forankring i næringen som finansierer virksomheten, tillegges vekt.

Departementet har vurdert både tilpasninger for FHF som en del av staten og alternative tilknytningsformer som et selvstendig rettssubjekt.

Ot.prp. nr. 32 (1999–2000) Om lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen slår fast at avgiftsmidlene, fordi de innkreves med hjemmel i lov, formelt må betraktes som offentlige midler. Dagens finansieringsmodell innebærer at departementet har et styrings- og kontrollansvar knyttet til bruken av avgiften.

Tilknytningsformen må samtidig sikre næringen innflytelse på virksomhetens strategier og prioriteringer. Et vesentlig moment i den sammenheng er at næringen gjennom FoU-avgiften finansierer virksomheten og gjennom dette opplever FHF som næringens FoU-organ. Betydningen av god forankring i – og engasjement fra næringen anses som særdeles viktig.

FHF's formål og virkemåte og ønskeligheten av en tett kopling til næringen, som var en forutsetning ved opprettelsen, taler for en organisering utenfor staten.

Aksjeselskap er en kjent, ryddig og etablert organisasjonsform. Kjente premisser for god eierstyring og selskapsledelse og klare ansvarslinjer vil avklare styringsrelasjonen mellom departementet og FHF og ansvarliggjøre styret for virksomheten. Etablering av FHF som et aksjeselskap vil redusere uklarheter mht. styring, ansvar og hvilke rammeverk som regulerer virksomheten. Modellen gir et godt samsvar mellom formål og virkemåte, styringsbehov og ansvar og tilknytnings-/organisasjonsform.

På bakgrunn av ovennevnte vurderinger foreslår departementet at FHF omdannes til et statlig aksjeselskap, der alle aksjene eies av staten.

Aksjeselskapsmodellen gir etter departementets vurdering rom for å videreføre FHF's virksomhet på en god måte og legger til rette for å opprettholde legitimitet i næringen. Sjømatrådet, som også finansieres av fiskeeksportavgiften, har tidligere blitt omdannet til et aksjeselskap. Det er bare tilknytningsformen til staten og ikke det framtidige selskapets formål eller virkeområde som foreslås endret.

Grunnleggende forvaltningsrettslige hensyn tilsier at forvaltningslovens regler fortsatt bør gjelde ved omdanning av FHF til aksjeselskap. Det vil imidlertid stride mot den faglige autonomien som legges til grunn ved etableringen av selskapet, hvis departementet skal kunne overprøve vedtak fattet av selskapet, og det legges derfor til grunn at vedtak selskapet treffer, ikke kan påklages eller omgjøres.

Arkivverket har i tidligere uttalelser lagt til grunn at aksjeselskap faller utenfor arkivlovens definisjon av offentlig organ. FHF's virksomhet vil imidlertid falle inn under offentlighetsloven. Arkivmeldingen peker på det problematiske ved at virksomheter som er underlagt offentlighetsloven, har journalføringsplikt uten å ha arkivplikt. Arkivverket mener på denne bakgrunn at det kan være hensiktsmessig om selskapet blir underlagt arkivlovens bestemmelser om offentlige arkiv. Departementet foreslår derfor at arkivlovens kapittel II om offentlige arkiver skal gjelde for selskapet.

Av de institusjonene og organisasjonene som har avgitt høringsuttalelse, er det en majoritet som ikke har merknader til – eller støtter forslaget om å omdanne FHF til et statlig heleid aksjeselskap.

Næringens innflytelse vil sikres gjennom kompetanse i styret og videreføring av FHF's arbeidsform, som er innrettet mot å sikre at resultatene oppleves som relevante og nyttige og blir tatt i bruk av næringen.

En av de viktigste oppgavene for staten som eier er å sikre kompetente styrer. I opprettelsen av styret vil de prinsippene for opprettelse av styrer i statlige aksjeselskaper som er nedfelt i Meld. St. 27 (2013–2014) Et mangfoldig og verdiskapende eierskap (eierskapsmeldingen), bli lagt til grunn.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Omdanningen vil følge vanlig praksis ved utskilling av virksomhet fra staten og opprettelse av et aksjeselskap.

Det forutsettes at virksomheten fortsatt finansieres av FoU-avgiften. Egenkapitalinnskudd (inkludert aksjekapital) og pensjonsforpliktelser dekkes av avgiftsmidlene i tråd med dagens krav om at disse midlene skal dekke forvaltning og administrasjon av ordningen.

Arbeidsmiljø- og arbeidstvistloven vil gjelde for selskapet, i tråd med det som er vanlig for aksjeselskaper. Det legges til grunn at arbeids-, lønns- og pensjonsavtaler videreføres i det nye selskapet, som etter etableringen vil drive sin virksomhet innenfor rammene for norske aksjeselskap.

FHF er i dag ikke ansett som skattepliktig. Det er gitt bindende forhåndsuttalelse fra Skatteetaten om at omdanning av FHF til aksjeselskap ikke vil medføre skatteplikt, gitt visse forutsetninger som blant annet at formålet med virksomheten videreføres, og at det ikke skal betales utbytte.

Lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen gir departementet hjemmel til å gi nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av loven, herunder bestemmelser om saksbehandling, opplysningsplikt og om styret. Den eksisterende forskriften vil bli gjennomgått og revidert for å tilpasses ny tilknytningsform.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Ingunn Foss, Tom-Christer Nilsen, Elizabeth Åsjord Sire og Renate Sølverson, fra Fremskrittspartiet, Kjell-Børge Freiberg og Morten Ørsal Johansen, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til forslag om å endre Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfonds (FHF) tilknytningsform til departementet fra forvaltningsorgan til statlig aksjeselskap. Formålet er å gi klarhet i ansvarsforhold, styring og rammeverk som styrer virksomheten. Virksomheten har i dag eget styre med særegne oppnevningsregler, midlene kanaliseres ikke over statsbudsjettet, og ansatte er ikke meldt inn i statens tjenestemannsregister. Riksrevisjonen har derfor bedt departementet om å klargjøre FHF's tilknytningsform til staten og departementet.

Komiteen viser til at FHF ble opprettet i 2001 for å styrke finansieringen av forskning og utvikling for å

legge til rette for økt verdiskaping, miljøtilpasning, omstilling og nyskaping i fiskeri- og havbruksnæringen. Virksomheten finansieres av en FoU-avgift fastsatt av departementet på 0,3 pst. av eksportverdien av fisk og fiskevarer. Loven slår fast at avgiftsmidlene skal forvaltes av et styre oppnevnt av departementet. Departementet oppnevner styrets leder, nestleder og fem styremedlemmer med personlige varamedlemmer etter forslag fra Sjømat Norge, Norges Fiskarlag og LO. Departementet og Forskningsrådet har observatørstatus. I forskrift slås det fast at resultatene av forskning som er finansiert av avgiften, skal være allment tilgjengelig.

Komiteen registrerer at forslaget om å endre tilknytningsform har vært på bred høring. Det ble avgitt ti høringsinnspill, derav tre med merknader til saken. Norges Fiskarlag er opptatt av at departementet sikrer god og bred kompetanse fra næringen i styret. LO forutsetter at ordningen med at departementet oppnevner styret etter forslag fra organisasjonene, blir opprettholdt. Forskningsinstituttene fellesarena mener administrasjonen bør legges til Forskningsrådet for å sikre effektivitet, kvalitet, transparens og næringsrelevans.

Komiteen mener det er viktig at næringen sikres innflytelse på virksomhetens strategier og prioriteringer. Derfor må foretak og organisasjoner i næringen kunne foreslå kandidater til styret og gjennom dialog med departementet sikre relevant kompetanse, kapasitet og mangfold.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, mener at statlig aksjeselskap er en ryddig organisasjonsform som gir god eierstyring og selskapsledelse samt klare ansvarslinjer for virksomheten. Flertallet støtter forslaget om at FHF omdannes til et statlig aksjeselskap der alle aksjene eies av staten. Flertallet presiserer at det er bare tilknytningsformen til staten som endres, og ikke FHF's formål og virksomhet. Flertallet støtter forslaget om at arkivloven kapittel II om offentlige arkiv skal gjelde for FHF.

Komiteen viser til at FHF forvaltes av et styre oppnevnt av Nærings- og fiskeridepartementet. Departementet oppnevner i dag styrets leder, nestleder og fem styremedlemmer med personlige varamedlemmer etter forslag fra Norges Fiskarlag (2), Sjømat Norge (3) og Landsorganisasjonen i Norge (2). Dette beskrives i gjeldende forskrift.

Komiteen mener det er viktig at avgiften og bruken av midlene har god legitimitet i fiskeri- og havbruksnæringen, og sammensetningen av styret er derfor sentral i den sammenhengen. Komiteen mener derfor at praksisen hvor de tre organisasjonene foreslår styrerepresentanter, må videreføres.

Komiteen presiserer at det ikke skal tas utbytte fra selskapet, og at det må inn i vedtektene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen (forvaltningen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond)

I

I lov 7. juli 2000 nr. 68 om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen gjøres det følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

§ 3 Forvaltning

Avgiftsmidlene forvaltes av *et aksjeselskap hvor staten eier alle aksjene. Aksjeselskapet skal utføre de oppgaver som er fastsatt i eller i medhold av loven.*

Utgifter til forvaltning og administrasjon av *aksjeselskapet* dekkes av avgiftsmidlene.

Forvaltningsloven gjelder for aksjeselskapet. Enkeltvedtak som selskapet treffer, kan ikke påklages, og vedtakene kan bare omgjøres av selskapet selv.

Arkivlova kapittel II om offentlige arkiv gjelder for selskapet.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Forskrifter

Departementet kan gi *forskrift om aksjeselskapets organisering og saksbehandling, oppløsning av selskapet, saksbehandlingen i saker om vedtak etter § 2 og omfanget av opplysningsplikten etter § 4.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Selskapet skal treffe avgjørelse i saker som ikke er endelig avgjort på det tidspunktet loven begynner å gjelde.

Oslo, i næringskomiteen, den 6. mars 2018

Geir Pollestad

leder

Ruth Grung

ordfører

